

УДК 004:347.453.8

В.С. САНДУЛ, головний спеціаліст відділу взаємоз'єднання мереж
Департаменту телекомунікацій Національної комісії
з питань регулювання зв'язку України

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Анотація. Про підвищення впливу державного регулювання у сфері телекомунікацій.

Аннотация. Об усилении влияния государственного регулирования в сфере телекоммуникаций.

Summary. On the extension of influence of governmental control in the sphere of telecommunications.

Ключові слова: телекомунікації, державне регулювання, взаємоз'єднання мереж.

Постановка проблеми. Концепцією розвитку телекомунікацій в Україні встановлено, що пріоритетним напрямом розвитку телекомунікаційних мереж є прискорений розвиток мереж телефонного зв'язку для надання загальнодоступних послуг населенню, забезпечення удосконалення нормативно-правової бази у сфері телекомунікацій та покращення взаємодії та структури телекомунікаційних мереж загального користування з метою підвищення ефективності їх використання відповідно до міжнародних вимог та стандартів [1, ст. 3]. Виконання зазначеного завдання передбачає наявність розвиненої системи вільного ринку у сфері телекомунікацій України, створення умов забезпечення конкурентного середовища та захисту підприємств зв'язку від зловживань з боку монопольних операторів. При цьому найбільш оптимальною формою управління є державне регулювання у галузі зв'язку, зокрема щодо прямого втручання державних регуляторних органів у відносини між суб'єктами господарювання.

Метою статті є аналіз реального стану взаємовідносин між операторами телекомунікацій при взаємоз'єднанні мереж та необхідності підсилення засобів державного регуляторного впливу у сфері телекомунікацій.

Виклад основного матеріалу. Найбільш проблематичними питаннями, що характеризують взаємовідносини між суб'єктами ринку телекомунікацій, є взаємодія операторів телекомунікацій при взаємоз'єднанні їх телекомунікаційних мереж, проведення взаєморозрахунків за пропуск та транзит трафіку та спільне використання ресурсу телекомунікаційних мереж, що належить різним власникам. Так, за станом на сьогодні майже 1780 суб'єктів господарювання внесені до реєстру операторів та провайдерів телекомунікацій [2], з них 9 займають монопольне (домінуюче) становище на відповідних ринках надання телекомунікаційних послуг (Розпорядження Антимонопольного комітету України від 25 травня 2009 року № 179-р Про визнання суб'єктів господарювання таким, що займали монопольне (домінуюче) становище на ринку).

Статтею 1 Закону України “Про телекомунікації” [3] встановлено, що взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж – встановлення фізичного та/або логічного з'єднання між різними телекомунікаційними мережами з метою забезпечення можливості споживачам безпосередньо або опосередковано обмінюватись інформацією. Закон вимагає від операторів забезпечувати взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж у всіх технічно можливих місцях із пропускною спроможністю, необхідною для якісного надання телекомунікаційних послуг.

Проте на практиці оператори, що займають монопольне становище на ринках надання телекомунікаційних послуг, спритно використовують недосконалість національного законодавства для стримування розвитку конкуренції та ущемлення прав інших операторів.

Закон України “Про телекомунікації” обмежує повноваження національного регуляторного органу у сфері телекомунікацій щодо можливості визначення та встановлення:

- операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою;
- ринків надання телекомунікаційних послуг;
- граничних або фіксованих тарифів на телекомунікаційні послуги;
- тарифів доступу до телекомунікаційних мереж;
- тарифів доступу та використання ресурсів телекомунікаційних мереж, в першу чергу таких, як доступ до кабельної каналізації електров’язку.

Державне регулювання направлене на максимілізацію добробуту суспільства шляхом оптимального використання ресурсів різних форм власності. Виходячи з цього, нагальною є необхідність внесення відповідних змін до Закону України “Про телекомунікації” [3], що розширюють повноваження національного регуляторного органу у сфері телекомунікацій та ліквідують вищезазначені обмеження.

На державному рівні необхідно враховувати рекомендації Директиви 2002/19/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року про доступ та з’єднання електронних комунікаційних мереж та пов’язаного оснащення [4, ст. 6], які рекомендують надати національним регулятивним органам повноваження щодо забезпечення, доступу, з’єднання та можливості взаємодії послуг в інтересах кінцевих користувачів.

У статтях 19-21 Директиві 2002/19/ЄС] викладена низка зобов’язань, що мають покладатися на підприємства з істотною владою на ринку, а саме:

- прозорість;
- недискримінація;
- контроль за цінами, включаючи координування витрат.

Від усіх операторів може вимагатися:

- надавати третім сторонам доступ до певних елементів мережі та/або оснащення;
- сумлінно проводити переговори з підприємствами, які вимагають доступу;
- не анулювати доступ до оснащення, який вже надано;
- надавати визначені послуги за оптовими цінами для перепродажу третіми сторонами;
- надавати спільне розміщення або інші форми спільного використання оснащення, включаючи спільне використання трубопроводу, будівлі або передавальної вишки.

Для реалізації зазначених вимог та в межах своїх повноважень національним регуляторним органом у сфері телекомунікацій були розроблені та відповідним порядком затверджені нормативно-правові акти, що регламентують в Україні взаємоз’єднання телекомунікаційних мереж:

Правила взаємоз’єднання телекомунікаційних мереж загального користування (далі – Правила) [5];

Порядок взаємоз’єднання та взаєморозрахунків операторів щодо здійснення діяльності з надання послуг фіксованого міжнародного, міжміського телефонного зв’язку із застосуванням технології IP-телефонії [6];

Порядок доступу до кабельної каналізації електров’язку [7];

Порядок взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій за послуги доступу до телекомунікаційних мереж загального користування [8].

При цьому основним документом, що врегульовує взаємовідносини операторів при взаємоз'єднанні телекомунікаційних мереж, є Договір між операторами телекомунікацій про взаємоз'єднання своїх мереж.

Статтею 57 Закону України “Про телекомунікації” передбачено надання можливості регуляторному органу втручатись у відносини між операторами у випадку, якщо оператори телекомунікацій не досягли згоди щодо укладення, зміни чи розірвання договору, а Правилами [5, розділ 6] встановлені порядок та процедура досудового врегулювання спору.

Для випадку, коли в процесі досудового врегулювання спору виникає необхідність проведення експертизи, національним регуляторним органом був розроблений та затверджений Порядок проведення експертизи при досудовому врегулюванні спору (далі – Порядок) [9]. Цей Порядок регулює відносини між суб'єктами ринку телекомунікацій, що є сторонами досудового врегулювання спору, експертною організацією та національним регуляторним органом. В процесі досудового врегулювання спору про взаємоз'єднання мереж Порядок [9] неодноразово підтвердив свою ефективність і використовувався як вагомий регуляторний інструмент.

Як показує практика, при досудовому врегулюванні спору основним каменем спотикання є неузгодженість сторін стосовно встановлення договірних розмірів тарифних ставок щодо доступу до телекомунікаційних мереж. За станом на сьогодні в процесі досудового врегулювання спору із зазначеного питання перебувають 6 операторів телекомунікацій.

Статтею 66 Закону України “Про телекомунікації” передбачена можливість встановлення регуляторним органом розрахункових такс за доступ до телекомунікаційних мереж тільки для операторів телекомунікацій, що займають монопольне (домінуюче) становище на ринку телекомунікацій, відносини між іншими операторам знаходяться поза межами впливу регуляторного органу.

Також потребує врегулювання порядок доступу та спільного використання кабельної каналізації електрозв'язку, що перебуває у власності найбільшого монополіста у сфері телекомунікацій ВАТ “Укртелеком”.

Врегулювання зазначених відносин ускладнюється тим, що потрібно внести зміни не тільки до статей 1, 18, 31, 39, 59, 60, 66 Закону України “Про телекомунікації”, а й до глави 52 Цивільного кодексу України [10] та глави 20 Господарського кодексу України [11].

Висновки.

Для підвищення рівня стану взаємовідносин між операторами телекомунікацій при взаємоз'єднанні мереж з метою покращення надання телекомунікаційних послуг населенню необхідно здійснити подальше удосконалення нормативно-правової бази у сфері телекомунікацій, що передбачає внесення до статей 1, 18, 31, 39, 59, 60, 66 Закону України “Про телекомунікації” змін, які передбачають:

1. Розширення повноважень національного регуляторного органу в частині аналізу та визначення ринків телекомунікаційних послуг.
2. Підвищення відповідальності суб'єктів господарювання за порушення законодавства у сфері телекомунікацій.
3. Спрощення процедури доступу до ринків телекомунікаційних послуг.

Повна відмова від державного регулювання у сфері телекомунікацій можлива тільки при досягненні такого рівня ринкових відносин, котрий забезпечить відсутність дискримінації та задоволення потреб населення у телекомунікаційних послугах.

Використана література

1. Концепція розвитку телекомунікацій в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.06 р. № 316-р.
2. – Режим доступу : <http://www.nkrz.gov.ua/uk/1216197073/1216896824>
3. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.03 р. № 1280-IV.
4. Про доступ та з'єднання електронних комунікаційних мереж та пов'язаного оснащення : Директива 2002/19/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року. – Режим доступу : <http://www.nkrz.gov.ua/uk/1235055796>
5. Правила взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування : Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 08.12.05 р. № 155 ; зареєстроване в Міністерстві юстиції України 27.01.06 р. № 71/11945.
6. Порядок взаємоз'єднання та взаєморозрахунків операторів щодо здійснення діяльності з надання послуг фіксованого міжнародного, міжміського телефонного зв'язку із застосуванням технології IP-телефонії : Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 07.10.05 р. № 91 ; зареєстроване в Міністерстві юстиції України 11.11.05 р. № 1366/11646.
7. Порядок доступу до кабельної каналізації електрозв'язку : Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 23.07.09 р. № 1607 ; зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.08.09 р. № 736/16752.
8. Порядок взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій за послуги доступу до телекомунікаційних мереж загального користування : Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 09.07.09 р. № 1586 ; зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.11.09 р. № 880/16896.
9. Порядок проведення експертизи при досудовому врегулюванні спору : Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України 13.05.2010 р. № 217 ; зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14.07.10 р. № 525/17820.
10. Цивільний кодекс України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
11. Господарський кодекс України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 18-22. – Ст. 144).

~~~~~ * * * ~~~~~